

**6D090200 – «Туризм» мамандығы бойынша философия докторы (PhD)
дәрежесін алуға Алдыбаев Бауржан Бахытбековичтің «Қазақстан
Республикасындағы эколого-этнографиялық туризмнің қазіргі
жағдайы» тақырыбында жазылған диссертациясының
АННОТАЦИЯСЫ**

Зерттеу тақырыбының өзектілігі Қазақстан Республикасы – әлемдік феномен, қысқа мерзім ішінде үлкен даму жолынан өткен және бүгінде көпұлтты мемлекет, оның негізгі мақсаты, тұрақты және серпінді дамып келе жатқан, қоғамның негізі ретінде тарихи-мәдени және табиғи мұраны сақтау мен танымал ету болып табылады. Осы мақсатқа қол жеткізудің ең тиімді жолдарының бірі туризм және оның тұрақты дамуы болып табылады, ол тұрақты дамудың мақсаттары мен тұжырымдамасы негізінде қалыптасқан болашақ ұрпақ үшін оны сақтау мақсатында халықтардың мұрасын ұтымды пайдалануды көздейді. Қазақстан түрлі бағыттағы туристік аттракциялардың (тартымдылықтардың) кең спектріне ие бола отырып, жақын арада спорттық, мәдени, танымдық, экологиялық, іскерлік, сауықтыру және ең алдымен эколого-этнографиялық туризмнің орталығына айналуға қабілетті, ол туризмнің неғұрлым танымал түрлерін біріктіретін, тұрақты даму және экологиялық қауіпсіз туризм қағидаттарын іске асыратын интегралды бағыт ретінде әлемнің түкпір-түкпірінен саяхатшыларды тартуға және қабылдауға мүмкіндік береді.

Қазақстан Республикасының қазіргі заманғы туризмін дамытудың негізі болуға, оның тарихи өткеніне, мәдени дамуына, табиғи алуан түрлілігіне, туристік ұсыныстардың әралуандығына тиісті көзқарасы бар материалдық және рухани мәдениет объектілеріне негізделген ұлттық туристік брендті жылжыту тұжырымдамасы болуы тиіс. Бұл үшін алға қойылған міндеттерге тиімді қол жеткізу мақсатында туризмнің бірнеше түрі шоғырландырылатын интегралдық тәсілді іске асыру қажет. Мәселен, елдің табиғи және тарихи-мәдени мұрасын сақтау үшін тиімді «құралдары» экологиялық және этнографиялық туризм болып табылады, олар жиынтығында туризмнің жаңа «эколого-этнографиялық туризм» бағытын қалыптастырады. Егер экологиялық туризм – бұл табиғи экожүйелерді сақтауға және экологиялық қауіпсіз туризмді танымал етуге бағытталған, антропогендік әсер етуі мүмкін табиғи аумақтарды аралауға бағытталған тұрақты туризмнің нысаны болса, этнографиялық туризм – бұл халықтардың дәстүрлі өмір салтын тарату аймақтарына барумен байланысты мәдени-танымдық туризмнің бір түрі, ол белгілі бір этникалық топтардың дәстүрлі мәдениетін зерттеу және таныстыру мақсатында саяхаттауды білдіреді, ал эколого-этнографиялық туризм, бұл экологиялық нормаларды, жергілікті заңдар мен аймақтық әдет-ғұрыптарды сақтай отырып, аумақтың этнографиялық мұрасын зерттеу және сақтауға жәрдемдесу үшін дәстүрлі шаруашылық нысандары бар аудандарға саяхатты білдіреді.

Қазақстан Республикасында экономиканың басым бағыты, туризмге көшудің нақты жоспары бар, ол ресурстарды тұтынуды барынша азайтуға,

қоғамның дамуына ықпал етуге, Қазақстан азаматтарының өмір сүру деңгейін арттыруға мүмкіндік береді. UNWTO, UNESCO, WFTGA, ДСҰ және т.б. сияқты халықаралық ұйымдар өздерінің мақалаларында, жарияланымдары мен зерттеулерінде, ең алдымен, аутентикалық бағыттың аймақтық туризмін дамыту туралы айтады. Ерекше қызығушылық әрқашан осы мәдени, этностық-мәдени және экологиялық бағыттарға аударылған. Туризмнің бұл түрлері саяхатшыға уақытша өмір сүру ортасына «енуге», жергілікті тұрғындар өмірінің бір бөлігіне айналуға, оның ерекшеліктері мен бірегейлігін ішінен зерттеуге мүмкіндік береді, бұл іс жүзінде туризмнің мақсаты болып табылады.

Диссертациялық зерттеудің мақсаты: Қазақстан Республикасында эколого-этнографиялық туризмді дамытудың заманауи тәсілін әзірлеу болып табылады.

Зерттеу міндеттері:

1. Эколого-этнографиялық туризмнің теориялық-әдіснамалық негіздерін талдау.

2. «Эколого-этнографиялық туризм» терминінің түсінігі мен мәнін нақтылау, оның аумақтық ұйымдастырылуының ерекшеліктерін анықтау.

3. Қазақстанның туризм индустриясы мен туристік білімінде эколого-этнографиялық туризмді ұйымдастырудың және дамытудың қазіргі заманғы тәсілдерін талдау.

4. Қазақстан Республикасының аумағында эколого-этнографиялық турларды ұйымдастырудың қазіргі заманғы тұжырымдамасын қалыптастыру.

5. Қазақстанның эколого-этнографиялық туризмі үшін мәдени-бұқаралық іс-шараларды дайындау, құру және ілгерілету жөніндегі интегралдық әдістемені әзірлеу.

6. Туристік кадрларды даярлау жүйесіне эколого-этнографиялық компонентті қалыптастыру мен енгізудің ерекшеліктерін анықтау.

Зерттеу әдістері: - *теориялық әдістер:* зерттеу мәселесі бойынша ғылыми-әдістемелік, оқу-әдістемелік, мамандандырылған әдебиеттер мен диссертациялық жұмыс материалдарын талдау; туризм және білім беру саласындағы оқу бағдарламалары мен оқулықтарды, студенттердің білім беру қызметін, сондай-ақ Қазақстан Республикасының нормативтік-құқықтық және заңнамалық құжаттамасын зерделеу; *эмпирикалық әдістер:* әлеуметтік сауалнама, ЖОО-дағы оқу процесін бақылау, кәсіби тәжірибені зерделеу және қорыту, зерттеулерді ұйымдастыру, туризм индустриясының білім алушыларымен және кәсіпқойларымен, туристік кәсіпорындар басшыларымен консультациялар, эксперимент, нәтижелерді аналитикалық өңдеу мен педагогикалық тәжірибені зерделеу және қорыту, өлкетанушылар мен туристердің шығармашылық және эксперименттік жұмыстарын зерделеу.

Қорғауға ұсынылатын негізгі ережелер (дәлелденген ғылыми гипотезалар және жаңа білім болып табылатын басқа да тұжырымдар):

- «эколого-этнографиялық туризм» терминінің түсінігі мен мәнінің заманауи тұжырымдамасы;

- Қазақстан Республикасының аумағында эколого-этнографиялық турларды ұйымдастырудың қазіргі заманғы тұжырымдамасы, оның негізінде «Түркістан – ғасырлар жаңғырығы» эколого-этнографиялық бағыттағы интегралдық, оқу-жаттығу, туристік-экскурсиялық маршрут әзірленуі;

- Қазақстанның эколого-этнографиялық туризмі үшін мәдени-бұқаралық іс-шараларды дайындаудың, құрудың және ілгерілетудің интегралдық әдістемесі;

- туризм индустриясы мамандары үшін кәсіби құзыреттілікті игеру үдерісіне интегралдық және қазіргі заманғы көзқарас үшін аса маңызды туристік білім берудің эколого-этнографиялық компоненті;

- Қазақстан Республикасында эколого-этнографиялық туризмді дамыту жөніндегі ұсынымдар.

Зерттеудің негізгі нәтижелерінің сипаттамасы:

Нәтиже 1. Эколого-этнографиялық туризмнің теориялық-әдіснамалық негіздеріне талдау жүргізілді.

Нәтиже 2. «Эколого-этнографиялық туризм» терминінің түсінігі мен мәні нақтыланды, сонымен қатар оның аумақтық ұйымдастырылуының ерекшеліктері анықталды.

Нәтиже 3. Қазақстанның туризм индустриясы мен туристік білім берудегі эколого-этнографиялық туризмді ұйымдастырудың және дамытудың заманауи тәсілдері талданды.

Нәтиже 4. Қазақстан Республикасының аумағында эколого-этнографиялық турларды ұйымдастырудың қазіргі заманғы тұжырымдамасы қалыптасты, оның негізінде «Түркістан – ғасырлар жаңғырығы» эколого-этнографиялық бағытының интегралдық, оқу-жаттығу, туристік-экскурсиялық маршруты әзірленді.

Нәтиже 5. Қазақстанның эколого-этнографиялық туризмі үшін мәдени-бұқаралық іс-шараларды дайындаудың, құрудың және ілгерілетудің интегралдық әдістемесі әзірленді және апробацияланды.

Нәтиже 6. Қазақстан Республикасында эколого-этнографиялық туризмді дамыту бойынша ұсыныстар әзірленді.

Алынған нәтижелердің жаңалығы мен маңыздылығын негіздеу.

Б.Б. Алдыбаевтың диссертациялық жұмысында ұсынылған ғылыми нәтижелер табиғи-климаттық, тарихи-мәдени объектілерді сақтауға, дамытуға және танымал етуге бағытталған экологиялық қауіпсіз туризмнің тұрақты даму мақсаттары мен қағидаттарына негізделген, туризмнің белсенді түрлерінің, танымдық, мәдени, экологиялық, этнографиялық туризмнің белгілерін біріктіретін интегралды бағыт ретінде эколого-этнографиялық туризмді ұйымдастыру тұжырымдамасын дамыту мәселелері бойынша сұрақтарды анықтауға мүмкіндік беретін материалдық және материалдық емес мұрасын, білім беру бағдарламаларының арнайы компоненттері арқылы жоғары туристік білімге интеграцияланған.

Диссертациялық жұмыста тұжырымдалған әрбір ғылыми нәтижелер мен қорытындылардың дұрыстығы зерттеу тақырыбы мен проблематикасы бойынша теориялық және әдіснамалық негізділікпен, зерттеу әдістерін тиісті

таңдаумен және осы жұмыстың қорытындыларында көрсетілген эксперимент барысында алынған нәтижелермен, сондай-ақ ЖОО оқытушысы ретінде кәсіби, педагогикалық және практикалық жұмыс тәжірибесімен байланысты.

Нәтижелер, қорытындылар мен ұсынымдар осы нәтижелерді Қазақ спорт және туризм академиясының білім беру процесіне және туризм индустриясы субъектілерінің «Kaztour» ЖШС, «Спутник» СОО филиалы мен «Kamelia inc.» ЖШС турагенттігі практикасына енгізу негізінде анықталады, мұны диссертациялық жұмыстың қосымшаларында енгізу актілері дәлелдейді.

Зерттеу материалдары мектептердің, колледждер мен жоғары оқу орындарының білім алушыларына, туристік бейіндегі мамандарға эколого-этнографиялық бағыттарды ұйымдастыру бойынша дайындық пен практикалық қызметте көмектеседі, сондай-ақ табиғи және тарихи-мәдени мұра объектілерін сақтау және танымал ету процесінің тиімділігін арттыруға оң әсер етуі мүмкін.

Ғылымды дамыту бағыттарына немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі: Диссертациялық жұмыстың тақырыбы Қазақстан Республикасы дамуының таңдалған векторының қазіргі тенденцияларына толығымен сәйкес келеді, атап айтқанда Қазақстан Республикасында туризмді дамытудың 2019-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасына сәйкес; «Қазақстан Республикасындағы туристік қызмет туралы» Қазақстан Республикасының Заңы; «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңы; Туризм саласындағы кәсіби стандарттар және басқа да стандарттар, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Президенті Қ.Қ. Тоқаевтың Қазақстан халқына арнаған Жолдаулары елімізде туризмді дамытудың маңыздылығына бірнеше рет баса назар аударды.

Ізденушінің әрбір жарияланымды дайындауға қосқан үлесінің сипаттамасы: диссертант барлық зерттеулер мен жарияланымдарға белсенді қатысты, өйткені олардың тақырыбы туризмді дамыту процестерін терең түсіну мақсатында диссертациялық жұмыстың ғылыми-зерттеу бағытын толық көрсетеді.

Ізденушінің әрбір жарияланымды дайындауға қосқан үлесінің сипаттамасы:

Диссертациялық тақырып бойынша Scopus деректер базасына енгізілген журналда 1 мақала жарияланды:

- *Aldybaev B., Gubarenko, A., Imangulova, T., Ussubaliyeva, S., Abdikarimova, M. Popularization of objects of the cultural and historical Heritage of the republic of Kazakhstan as a factor for the development of ethnocultural tourism of the country // GeoJournal of Tourism and Geosites, 2021, - № 39(4). – P.1450–1460.*

Мақалада авторлар еліміздің тарихи-мәдени және табиғи мұрасын танудың тәсілі ретінде эколого-этнографиялық туризмнің даму феноменін қарастырып, авторлардың ғылыми-зерттеу және кәсіби-педагогикалық қызметі үдерісінде жинақталған «Түркістан – ғасырлар жаңғырығы» эколого-этнографиялық бағыттағы оқу-жаттығу, туристік-экскурсиялық маршрутының технологиялық картасын ұсынды.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Білім және ғылым саласында сапаны қамтамасыз ету комитетінің тізіміне енгізілген 3 мақала:

- *Алдыбаев Б.Б., Закирьянов Б.К. The current state and prospects for the development of ecologic-ethnocultural tourism in the Republic of Kazakhstan // Научно-теоретический журнал «Теория и методика физической культуры». - 2021. - № 4 (66). – С. 41-47.*

Мақалада «эколого-этнографиялық туризм» қазіргі заманғы ұғымының интерпретациялық нысандары келтіріледі, этномәдени туризм ұғымы, оның тарихи даму кезеңдері талданады, жетекші оқу-жаттығулар мен тұжырымдамалар, теориялық-әдіснамалық негіз, өзіндік ерекшеліктер анықталды, сондай-ақ эколого-этнографиялық туризм үшін жаңа туристік бағыттарды дайындау критерийлері қалыптастырылды.

- *Имангулова Т.В., Алдыбаев Б.Б., Губаренко А.В. Эколого-этнокультурный компонент в подготовке специалистов по активным видам туризма // Научно-теоретический журнал «Теория и методика физической культуры». - 2022. - № 1 (67). – С. 37-48.*

Бұл мақалада авторлар туризмнің белсенді түрлерін қазіргі заманғы туризм индустриясы мен оның перспективалы бағыттарының ең көлемді жіктеу бірлігі ретінде анықтауға заманауи көзқарасты жан-жақты түсінуді ұсынады. Эколого-этнографиялық туризмнің орны қазіргі белсенді туризмнің бағыттарының бірі ретінде анықталды. Елдің туристік тартымдылығы ретінде дамудағы мәдени-бұқаралық іс-шаралардың рөлі туралы түсінік қалыптастырылды, сондай-ақ эколого-этнографиялық бағыттағы мәдени-бұқаралық іс-шараларды дайындау және өткізу жөніндегі интегралдық әдістеме әзірленді.

- *Имангулова Т.В., Алдыбаев Б.Б., Губаренко А.В. Особенности подготовки и проведения культурно-массовых мероприятий для эколого-этнографического направления активных видов туризма // Научно-теоретический журнал «Теория и методика физической культуры». - 2022. - № 1 (67). – С. 190-203.*

Бұл мақалада авторлар туризмнің белсенді түрлері бойынша мамандар даярлау үшін білім беру процесін ұйымдастыру саласындағы ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ұсынады. Туризмнің белсенді түрлері бойынша мамандар үшін түйінді құзыреттерге талдау жасалды, қосымша құзыреттер эмпирикалық жолмен анықталды, туризмнің белсенді түрлері бойынша туристік бағыттарды қалыптастырудың интегралдық және қазіргі заманғы тәсілі үшін неғұрлым маңызды эколого-этномәдени компонент қалыптастырылды.

АННОТАЦИЯ

**диссертационной работы Алдыбаева Бауржана Бахытбековича на тему:
«Современное состояние эколого-этнографического туризма в
Республике Казахстан», представленной на соискание степени доктора
философии (PhD) по специальности 6D090200 - «Туризм»**

Актуальность темы исследования обусловлена тем, что Республика Казахстан – мировой феномен, страна, которая за достаточно короткий срок прошла огромный путь развития и сегодня это многонациональное государство, целью которого является сохранение и популяризация историко-культурного и природного наследия, как основы стабильно и динамично развивающегося общества. Одним из наиболее эффективных путей достижения данной цели является туризм и его устойчивое развитие, которое предполагает рациональное использование наследия народов с целью его сохранения для будущих поколений, сформированное на основе целей и концепции устойчивого развития. Казахстан, обладая широким спектром туристских аттракций различной направленности, способен в скором времени стать центром спортивного, культурного, познавательного, экологического, делового, оздоровительного и, в первую, очередь эколого-этнографического туризма, как интегрального направления, сочетающего в себе наиболее популярные виды туризма, реализующие принципы устойчивого развития и экологически безопасного туризма, позволяющего привлекать и принимать путешественников со всего мира.

Основой для развития современного туризма Республики Казахстан должна стать концепция продвижения национального туристского бренда, основанная на его историческом прошлом, культурном развитии, природном многообразии, объектах материальной и духовной культуры с соответствующим подходом к видовому разнообразию туристских предложений. Для этого необходима реализация интегрального подхода, при котором несколько видов туризма будут консолидироваться с целью эффективного достижения поставленных задач. Так, эффективными «инструментами» для сохранения природного и историко-культурного наследия страны являются экологический и этнографический туризм, которые в совокупности формируют новое направление туризма, а именно «эколого-этнографический туризм». Если экологический туризм - это форма устойчивого туризма, сфокусированная на посещении относительно незатронутых антропогенным воздействием природных территорий, направленная на сохранение природных экосистем и популяризацию экологически безопасного туризма, этнографический туризм – это вид культурно-познавательного туризма, связанный с посещением территорий распространения традиционного уклада жизни народов, который подразумевает путешествия с целью изучения и приобщения к традиционной культуре тех или иных этнических групп, то эколого-этнографический туризм, подразумевающий путешествие в районы с традиционными формами хозяйства для изучения и содействия в сохранении этнографического

наследия территории, при соблюдении природоохранных норм, местных законов и региональных обычаев.

Республика Казахстан имеет четкий план перехода на приоритетное направление экономики – туризм, так как именно он позволяет минимизировать потребление ресурсов, способствовать развитию общества, повышению уровня благополучия жизни граждан Казахстана. Международные организации, такие как UNWTO, UNESCO, WFTGA, ВТО и т.д., в своих статьях, публикациях и исследованиях, говорят в первую очередь о развитии регионального туризма, в большей степени аутентичного направления. Особый интерес всегда уделяли именно культурному, этнокультурному и экологическому направлению. Данные виды туризма позволяют путешественнику «окунуться» в среду временного пребывания, стать своего рода частью жизни местного населения, изучить изнутри его особенности и уникальность, что, по сути, и является целью туризма.

Цель диссертационного исследования: является разработка современного подхода к развитию эколого-этнографического туризма в Республике Казахстан.

Задачи исследования:

1. Проанализировать теоретико-методологические основы эколого-этнографического туризма.

2. Уточнить понятие и сущность термина «эколого-этнографический туризм», выявив специфические особенности его территориальной организации.

3. Проанализировать современные подходы к организации и развитию эколого-этнографического туризма в туристской индустрии и туристском образовании Казахстана.

4. Сформировать современную концепцию организации эколого-этнографических туров на территории Республики Казахстан.

5. Разработать интегральную методику по подготовке, созданию и продвижению культурно-массовых мероприятий для эколого-этнографического туризма Казахстана.

6. Определить особенности формирования и внедрения эколого-этнографического компонента в систему подготовки туристских кадров.

Методы исследования: - *теоретические методы:* анализ научно-методической, учебно-методической, специализированной литературы и материалов диссертационных работ по проблеме исследования; изучение учебных программ и учебников, образовательной деятельности студентов, а также нормативно-правовой и законодательной документации Республики Казахстан в области туризма и образования; - *эмпирические методы:* социологический опрос, наблюдение за учебным процессом в Вузе, изучение и обобщение профессионального опыта, организация исследований, консультации с обучающимися и профессионалами индустрии туризма, руководителями туристских предприятий, эксперимент, аналитическая обработка результатов изучения и обобщение педагогического опыта, изучение творческих и экспериментальных работ краеведов и туристов.

Основные положения (доказанные научные гипотезы и другие выводы, являющиеся новыми знаниями), выносимые на защиту:

- современная концепция понятия и сущности термина «эколого-этнографический туризм»;

- современная концепция организации эколого-этнографических туров на территории Республики Казахстан, на основе которой разработан интегральный, учебно-тренировочный, туристско-экскурсионный маршрут эколого-этнографической направленности «Туркестан – эхо веков»;

- интегральная методика подготовки, создания и продвижения культурно-массовых мероприятий для эколого-этнографического туризма Казахстана;

- эколого-этнографический компонент туристского образования, как один из интегральных и наиболее значимых для современного подхода к процессу освоения профессиональных компетенций для специалистов индустрии туризма;

- рекомендации по развитию эколого-этнографического туризма в Республике Казахстан.

Описание основных результатов исследования:

Результат 1. Проведен анализ теоретико-методологических основ эколого-этнографического туризма.

Результат 2. Уточнено понятие и сущность термина «эколого-этнографический туризм», а также выявлены специфические особенности его территориальной организации.

Результат 3. Проанализированы современные подходы к организации и развитию эколого-этнографического туризма в туристской индустрии и туристском образовании Казахстана.

Результат 4. Сформирована современная концепция организации эколого-этнографических туров на территории Республики Казахстан, на основе которой разработан интегральный, учебно-тренировочный, туристско-экскурсионный маршрут эколого-этнографической направленности «Туркестан – эхо веков».

Результат 5. Разработана и апробирована интегральная методика подготовки, создания и продвижения культурно-массовых мероприятий для эколого-этнографического туризма Казахстана.

Результат 6. Разработаны рекомендации по развитию эколого-этнографического туризма в Республике Казахстан.

Обоснование новизны и важности полученных результатов. Научные результаты, представленные в диссертационной работе Алдыбаева Б.Б. позволяют выявить вопросы по проблематике развития концепции организации эколого-этнографического туризма, как интегрального направления, сочетающего в себе признаки активных видов туризма, познавательного, культурного, экологического, этнографического туризма, основанного на целях устойчивого развития и принципах экологически безопасного туризма, направленного на сохранение, развитие и популяризацию объектов природно-климатического, историко-культурного, материального и нематериального наследия народа, интегрированного в

высшее туристское образование по средствам специальных компонентов образовательных программ.

Достоверность каждого научного результата, выводов и заключения, сформулированных в диссертационной работе, обусловлена теоретической и методологической обоснованностью подхода по теме и проблематики исследования, при соответствующим выборе методов исследования и полученных результатах в ходе эксперимента, отраженных в выводах данной работы, а также профессиональный, педагогический и практический опыт работы в качестве преподавателя вуза.

Результаты, выводы и рекомендации базируются на основе внедрения данных результатов в образовательный процесс Казахской академии спорта и туризма и в практику субъектов индустрии туризма филиал ТРЦ Спутник ТОО «KazTour» и турагентство ТОО «Kamelia inc», о чем свидетельствуют акты внедрения в приложениях к диссертационной работе.

Материалы исследования помогут обучающимся школ, колледжей и вузов, специалистам туристского профиля в подготовке и практической деятельности по организации эколого-этнографическим маршрутов, также могут оказать положительное влияние на повышение эффективности процесса сохранения и популяризации объектов природного и историко-культурного наследия.

Соответствие направлениям развития науки или государственным программам: Тема диссертационной работы полностью соответствует современным тенденциям выбранного вектора развития Республики Казахстан, а именно, в соответствии с Государственной программой развития туризма в Республике Казахстан на 2019-2025 годы; Законом Республики Казахстан «О туристской деятельности в Республике Казахстан»; Закон Республики Казахстан «Об образовании»; Профессиональные стандарты в области туризма и другие, а также озвученные Президентом Республики Казахстан К.К. Токаевым послания народу Казахстана, неоднократно была подчеркнута важность развития туризма в нашей стране.

Описание вклада соискателя в подготовку каждой публикации: диссертант во всех исследованиях и публикациях принимал активное участие, так как тематика их полностью отражает научно-исследовательское направление диссертационной работы с целью глубокого понимания процессов развития туризма.

По диссертационной теме опубликована *1 статья в журнале, внесенным в базу данных Scopus:*

- Aldybaev B., Gubarenko, A., Imangulova, T., Ussubaliyeva, S., Abdikarimova, M. Popularization of objects of the cultural and historical Heritage of the republic of Kazakhstan as a factor for the development of ethnocultural tourism of the country // GeoJournal of Tourism and Geosites, 2021, - № 39(4). – Pp.1450–1460.

В статье авторами рассмотрен феномен развития эколого-этнографического туризма, как способа познания историко-культурного и природного наследия страны, представлена технологическая карта учебно-тренировочного, туристско-экскурсионного маршрута эколого-

этнографической направленности «Туркестан - эхо веков», разработанная в процессе научно-исследовательской и профессионально-педагогической деятельности авторов.

3 статьи, внесенных в список Комитета по обеспечению качества в сфере образования и науки Министерства образования и науки Республики Казахстан:

- *Алдыбаев Б.Б., Закирьянов Б.К. The current state and prospects for the development of ecologic-ethnocultural tourism in the Republic of Kazakhstan // Научно-теоретический журнал «Теория и методика физической культуры». - 2021. - № 4 (66). – С. 41-47.*

В статье, приводятся интерпретационные формы современного понятия «эколого-этнографический туризм», проанализировано понятие этнокультурного туризма, этапы его исторического развития, выявлены ведущие учения и концепции, теоретико-методологическая основа, специфические черты, а также сформированы критерии подготовки новых туристских маршрутов для эколого-этнографического туризма.

- *Имангулова Т.В., Алдыбаев Б.Б., Губаренко А.В. Эколого-этнокультурный компонент в подготовке специалистов по активным видам туризма // Научно-теоретический журнал «Теория и методика физической культуры». - 2022. - № 1 (67). – С. 37-48.*

В данной статье авторами представлено комплексное понимание современного подхода к определению активных видов туризма, как наиболее объемной классификационной единицы современной туристской индустрии и его перспективных направлений. Определено место эколого-этнографического туризма, как одного из направлений современного активного туризма. Сформировано представление о роли культурно-массовых мероприятий в развитии как туристской привлекательности страны, а также разработана интегральная методика по подготовке и проведению культурно-массовых мероприятий эколого-этнографической направленности.

- *Имангулова Т.В., Алдыбаев Б.Б., Губаренко А.В. Особенности подготовки и проведения культурно-массовых мероприятий для эколого-этнографического направления активных видов туризма // Научно-теоретический журнал «Теория и методика физической культуры». - 2022. - № 1 (67). – С. 190-203.*

В данной статье авторами представлены результаты научно-исследовательской работы в области организации образовательного процесса для подготовки специалистов по активным видам туризма. Представлен анализ ключевых компетенций для специалистов по активным видам туризма, выявлены дополнительные компетенции, опытным путем, сформирован эколого-этнокультурный компонент, как один из интегральных и наиболее значимых для современного подхода к формированию туристских маршрутов по активным видам туризма.

ANNOTATION

the dissertation work of Aldybaev Baurzhan Bakhytbekovich on the topic: «The current state of ecological and ethnographic tourism in the Republic of Kazakhstan», submitted for the degree of Doctor of Philosophy (PhD) in the specialty 6D090200 – «Tourism»

The relevance of the research topic is due to the fact that the Republic of Kazakhstan is a world phenomenon, a country that has gone a long way in a fairly short period of time and today it is a multinational state, the purpose of which is to preserve and popularize the historical, cultural and natural heritage, as the basis of a stable and dynamically developing society. One of the most effective ways to achieve this goal is tourism and its sustainable development, which involves the rational use of the heritage of peoples in order to preserve it for future generations, formed on the basis of the goals and concept of sustainable development. Kazakhstan, having a wide range of tourist attractions of various directions, is able to soon become the center of sports, cultural, educational, ecological, business, health and, first of all, ecological and ethnographic tourism, as an integral direction that combines the most popular types of tourism that implement the principles of sustainable development and environmentally friendly tourism, which allows attracting and receiving travelers from all over the world.

The basis for the development of modern tourism of the Republic of Kazakhstan, should be the concept of promoting a national tourist brand, based on its historical past, cultural development, natural diversity, objects of material and spiritual culture with an appropriate approach to the species diversity of tourist offers. This requires the implementation of an integral approach, in which several types of tourism will be consolidated to effectively achieve the objectives. Thus, ecological and ethnographic tourism are effective «tools» for preserving the natural, historical, and cultural heritage of the country, which together form a new direction of tourism, namely «ecological and ethnographic tourism». If ecological tourism is a form of sustainable tourism focused on visiting relatively unaffected by anthropogenic impact of natural territories, aimed at preserving natural ecosystems and popularizing environmentally safe tourism, ethnographic tourism – this is a type of cultural and educational tourism associated with visiting the territories of the spread of the traditional way of life of peoples, which involves traveling in order to study and introduce to the traditional culture of certain ethnic groups, then ecological and ethnographic tourism, which involves traveling to areas with traditional forms of economy to study and assist in preserving the ethnographic heritage of the territory, subject to environmental regulations, local laws and regional customs.

The Republic of Kazakhstan has a clear plan for the transition to the priority direction of the economy – tourism, as it allows minimizing the consumption of resources, contributing to the development of society, improving the level of well-being of the citizens of Kazakhstan. International organizations such as UNWTO, UNESCO, WFTGA, WTO, etc., in their articles, publications and studies, speak primarily about the development of regional tourism, a more authentic destination. Special interest has always been paid to the cultural, ethno-cultural and ecological

direction. These types of tourism allow the traveler to «plunge» into the environment of temporary stay, to become a kind of part of the life of the local population, to study its features and uniqueness from the inside, which, in fact, is the purpose of tourism.

The purpose of the dissertation research: is to develop a modern approach to the development of ecological and ethnographic tourism in the Republic of Kazakhstan.

Research objectives:

1. Analyze the theoretical and methodological foundations of ecological and ethnographic tourism.

2. Clarify the concept and essence of the term «ecological and ethnographic tourism», identifying the specific features of its territorial organization.

3. To analyze modern approaches to the organization and development of ecological and ethnographic tourism in the tourism industry and tourism education in Kazakhstan.

4. To form a modern concept of organizing ecological and ethnographic tours on the territory of the Republic of Kazakhstan.

5. Develop an integral methodology for the preparation, creation and promotion of cultural events for the ecological and ethnographic tourism of Kazakhstan.

6. To determine the features of the formation and implementation of the ecological and ethnographic component in the system of training tourist personnel.

Research methods: - *theoretical methods*: analysis of scientific-methodical, educational-methodical, specialized literature and materials of dissertations on the problem of research; study of curricula and textbooks, educational activities of students, as well as regulatory and legislative documentation of the Republic of Kazakhstan in the field of tourism and education; - *empirical methods*: sociological survey, observation of the educational process at the University, study and synthesis of professional experience, research, consultations with students and tourism industry professionals, managers of tourism enterprises, experiment, analytical processing of results study and synthesis of educational experience, study of creative and experimental works of local historians and tourists.

The main provisions (proven scientific hypotheses and other conclusions that are new knowledge) submitted for defense:

- the modern concept of the concept and essence of the term «ecological and ethnographic tourism»;

- the modern concept of organizing ecological and ethnographic tours on the territory of the Republic of Kazakhstan, on the basis of which an integral, educational, training, tourist and excursion route of ecological and ethnographic orientation «Turkestan - echo of centuries» has been developed;

- integral methodology of preparation, creation and promotion of cultural events for ecological and ethnographic tourism of Kazakhstan;

- the ecological and ethnographic component of tourism education, as one of the integral and most significant for the modern approach to the process of mastering professional competencies for specialists of the tourism industry;

- recommendations for the development of ecological and ethnographic tourism in the Republic of Kazakhstan.

Description of the main results of the study:

Result 1. The analysis of theoretical and methodological foundations of ecological and ethnographic tourism is carried out.

Result 2. The concept and essence of the term «ecological and ethnographic tourism» are clarified, as well as the specific features of its territorial organization are revealed.

Result 3. Modern approaches to the organization and development of ecological and ethnographic tourism in the tourism industry and tourism education of Kazakhstan are analyzed.

Result 4. A modern concept of organizing ecological and ethnographic tours in the territory of the Republic of Kazakhstan has been formed, based on which an integral, educational, training, tourist and excursion route of ecological and ethnographic orientation «Turkestan - echo of centuries» has been developed.

Result 5. The integral methodology of preparation, creation and promotion of cultural events for ecological and ethnographic tourism of Kazakhstan has been developed and tested.

Result 6. Recommendations for the development of ecological and ethnographic tourism in the Republic of Kazakhstan.

Rationale for the novelty and importance of the results. The scientific results presented in the dissertation work of B.B. Aldybaev allow to identify issues related to the development of the concept of the organization of ecological and ethnographic tourism as an integral direction combining the features of active types of tourism, cognitive, cultural, ecological, ethnographic tourism based on the goals of sustainable development and the principles of environmentally safe tourism aimed at the preservation, development and popularization of natural, climatic, historical and cultural objects., the tangible and intangible heritage of the people, integrated into higher tourism education by means of special components of educational programs.

The validity of each scientific result, conclusions and conclusions formulated in the thesis work, due to the theoretical and methodological validity of the approach on the topic and research problems, with the appropriate choice of research methods and the results obtained in the experiment, reflected in the conclusions of this work, as well as professional, teaching and practical experience as a teacher of higher education.

The results, conclusions and recommendations are based on the implementation of these results in the educational process of the Kazakh Academy of Sports and Tourism and in the practice of subjects of the tourism industry branch of the Trade and Entertainment Center Sputnik LLP «KazTour» and the travel agency LLP «Kamelia inc.», as evidenced by the acts of implementation in the appendices to the dissertation work.

Materials of the study will help students of schools, colleges and universities, specialists in tourism in the preparation and practical activities for the organization of environmental and ethnographic routes, can have a positive impact on improving

the efficiency of conservation and popularization of natural, historical, and cultural heritage.

Compliance with the directions of development of science or government programs: The topic of the dissertation is fully consistent with modern trends in the chosen vector of development of the Republic of Kazakhstan, namely, in accordance with the State Program for the Development of Tourism in the Republic of Kazakhstan for 2019-2025; Law of the Republic of Kazakhstan «On tourism activities in the Republic of Kazakhstan»; Law of the Republic of Kazakhstan «On Education»; Professional standards in the field of tourism and others, as well as voiced by the President of the Republic of Kazakhstan K.K. Tokayev's message to the people of Kazakhstan, the importance of developing tourism in our country was repeatedly emphasized.

Description of the applicant's contribution to the preparation of each publication: the dissertation candidate took an active part in all studies and publications, since their subject matter fully reflects the research direction of the dissertation work in order to deeply understand the processes of tourism development.

On the dissertation topic, 1 article was published in the journal included in the Scopus database:

- *Aldybaev B., Gubarenko, A., Imangulova, T., Ussubaliyeva, S., Abdikarimova, M. Popularization of objects of the cultural and historical Heritage of the republic of Kazakhstan as a factor for the development of ethnocultural tourism of the country // GeoJournal of Tourism and Geosites, 2021, - № 39(4). – P.1450–1460.*

In the article, the authors consider the phenomenon of the development of ecological and ethnographic tourism as a way of cognizing the historical, cultural and natural heritage of the country, presents a technological map of the educational, tourist and excursion route of the ecological and ethnographic orientation «Turkestan - echo of centuries», developed in the process of research and professional and pedagogical activity of the authors.

3 articles included in the list of the Committee for Quality Assurance in the Field of Education and Science of the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan:

- *Aldybaev B.B., Zakiryanov B.K. The current state and prospects for the development of ecological-ethnocultural tourism in the Republic of Kazakhstan // Scientific and theoretical journal «Theory and methodology of physical culture». - 2021. - № 4 (66). – P. 41-47.*

The article presents the interpretative forms of the modern concept of «ecological and ethnographic tourism», analyzes the concept of ethnocultural tourism, the stages of its historical development, identifies the leading teachings and concepts, theoretical and methodological basis, specific features, and formed criteria for the preparation of new tourist routes for ecological and ethnographic tourism.

- *Imangulova T.V., Aldybaev B.B., Gubarenko A.V. Ecological and ethnocultural component in the training of specialists in active types of tourism // Scientific and theoretical journal «Theory and methodology of physical culture». - 2022. - № 1 (67). – P. 37-48.*

In this article, the authors present a comprehensive understanding of the modern approach to the definition of active types of tourism as the most voluminous classification unit of the modern tourism industry and its promising areas. The place of ecological and ethnographic tourism as one of the directions of modern active tourism is determined. The idea of the role of cultural events in the development as a tourist attraction of the country has been formed, and an integral methodology for the preparation and conduct of cultural events of an ecological and ethnographic orientation has been developed.

- *Imangulova T.V., Aldybaev B.B., Gubarenko A.V. Features of preparation and holding of cultural events for the ecological and ethnographic direction of active types of tourism // Scientific and theoretical journal «Theory and methodology of physical culture». - 2022. - № 1 (67). – P. 190-203.*

In this article, the authors present the results of research work in the field of organizing the educational process for training specialists in active types of tourism. The analysis of key competencies for specialists in active types of tourism is presented, additional competencies are identified, the environmental and ethno-cultural component, as one of the integral and most significant for the modern approach to the formation of tourist routes for active types of tourism, is formed by experience.